

Και πουθενά ἄλλαδὲ χτυπάει τόσο δυνατὰ ἢ ἀσκήματα ποῦ σκορπᾶται τῆς μοῦσικας ἢ κατάντια, καὶ τῆς πιδ ἐπιμελημένα μπαλασσομένους, ὅσο στὸ θέατρο τὸ δικό μας, ποῦ στέκετ' ἀκόμη πολὺ πίσω ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ καλλιτεχνικοῦ λόγου, γιατί δὲν ἐπλεξεν ἀκόμη γνωριμιὰ μὲ τὴν ἀλήθεια, καθὼς ἐπλεξεν ἐκεῖνα, κ' αἰσθάνεται ἀκόμα τὰ χέρια τῶν πεζῶν καὶ ἀστόχαστων τυράννων τῆς βουτινας νὰ βαρύνουν ἀπάνου του πιδ πολὺ. Ἐνα βιβλίον μπορεῖ νὰ ὑπάρξει χωρὶς κάποιο σημάδι ζωῆς. Τὸ δῶμα, χωρὶς τὸ σημάδι τοῦτο, εἶναι τέρας ἀσκήμας καὶ γέννημα ἀστοχασίας ἀπὸ τὰ ἐλεεινότερα. Κι ὅποιος δὲν τὸ καταλαβαίνει αὐτὸ, εἴτε ἕνας εἴτε χίλιοι, εἴτε κόσμος ὅλος, θά πῃ πῶς εἶναι νήπιος ἢ βάρβαρος.

Δὲ θά ξανασταματήσω σὲ ὅ,τι ἄλλοτε εἶπα ὅπως πλάστηκε ἡ ποίησή μας γυρίζοντας πρῶτα πρῶτα στὸν κόσμον καὶ στὴ γλῶσσα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, ἐστὶ καὶ τὸ δῶμα μας θά γίνη' ἀπὸ τέτοιο γυρισμὸ πρὸς τὴν ἴδια πηγή. Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἡ Ἐρωφίλη βραβεύονται στὴ ζυγαρὰ τῆς τέχνης ὅσο δὲ βραβεύονται—ποῦ βάρους!—ὅλα μαζί τὰ παντὸς εἶδους σκηνακὰ ἔργα ποῦ μαστράφουν καὶ μαστορεύουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ κατὰ χρόνια σφοῦ καὶ μωρόσοφοι καὶ γραμματισμένοι καὶ ἀγράμματοι παντὸς εἶδους, ποῦ ὅλα μπορεῖ νὰ τᾶχουν, μὰ τοὺς λείπει ἕνα· ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς. Κι ἂν ἔχουμε κάποια δραματικά ἔργα μετρημένα, ἔργα ἀλήθειας καὶ ὁμορφίας, αὐτὰ βγαλμένα εἶναι ἀπὸ τὰ θαματούργα νάματα τῆς δημοτικῆς γλώσσας καὶ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ κ' ἂς μὴ βγάλουν ἀπὸ τὸν κόπον οἱ τιμημένοι τοὺς ἐργάτες νὰ ξαναραδιάσω κ' ἐδῶ τὰ ἐνόματά τους.

Πολὺ σωστὰ τὰ εἶπε ὁ κ. Thumb. Ἡ φιλολογία δὲν ἀρχίζει νὰ ζῆ, παρὰ κάθε φορὰ ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς δημοτικῆς δηλονότι ἀπὸ τὴν ἴδια θεαθια πηγή τῆς καλλιτεχνικῆς ὁμορφίας.

Τὸ δῶμα, στὴν ἀρχὴ του, δὲν χρωστᾶει σχεδὸν τίποτε στὴν κλασσικὴν ἰδέαν. Τὸ δῶμα στὴν Εὐρωπαϊκὴ φιλολογία, φύτρωσε μὲς ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τοῦ μοιάζει μὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τῆς δραματικῆς τέχνης τῶν Ἑλλήνων· βγήκε κ' αὐτό, καθὼς καὶ κείνο, ἀπὸ τὴ λατρεία. Πρῶτα πρῶτα, δῶμα λειτουργικὸ, δῶμα ἱερτικὸ, ἀγάλια ἀγάλια χωρίστηκε ἀπὸ τὰ ἱερά, ξεχώρισε κ' ἔγινε δῶμα λαϊκὸ, δῶμα ζυμωμένο μὲ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα, μὲ τὸ δημοτικὸ τραγούδι, μὲ τὴν ἰδέαν τῆς δημοτικῆς. Ἔτσι πρωτοβλάστησε τὸ θέατρο στὴν ἴτα-

λία, ἐστὶ, ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, ὅμοια στοὺς Ἰσπανοὺς καὶ στοὺς Ἀγγλοὺς καὶ στοὺς Γερμανοὺς. Δὲν εἶμ' ἐγὼ ἐκεῖνος ποῦ θάρρηθῶ πῶς εὐεργετικὰ ἐπηρεάζει μιὰ ξένη καὶ πιδ προχωρημένη φιλολογία μιὰν ἄλλη φιλολογία πιδ νεὰ καὶ πιδ ἀπληρη. Ὅμως τῆ στιγμὴ αὐτὴ θυμᾶμαι ἴσα ἴσα τρεῖς λαοὺς ποῦ πιδ πολὺ καὶ βαθύτερ' ἀπὸ ἄλλους χαρήκανε σὲ διαφορετικοὺς καιροὺς δραματικὴ τέχνη πρωτότυπη, ξεχωριστή, μεγάλη, ποῦ τίποτε σχεδὸν ἢ πολὺ λίγα χρωστᾶει στὰ μαθήματα τῶν ξένων. Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Ἀγγλοί. Γιά τοὺς πρώτους, κάτι εἶπα μὲ παπαπάνου. Γιά τὸ θέατρον τῶν δύο ἄλλων ἐθνῶν φτάνει νὰ σημειώσω πῶς εἶναι τόσο μεγαλονόητο ὅσο εἶναι ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὴν κλασσικὴν τέχνην. Μάλιστα ποτὲ ἄλλοτε Ἰσπανοὶ καὶ Ἀγγλοὶ δὲ γράψανε χειρότερα ἔργα γιὰ τὴ σκηνακὴ ὅσο τὴν ἐποχὴ ποῦ θανεῖζονταν ἀπὸ τοὺς κλασσικοὺς.

Ὁ κ. Σκιᾶς δὲ θέλει νὰ ἀνακατῶνεται οἱ ξένοι στὰ δικὰ μας· τέτοια γνώμη μπορεῖ νὰ ληθθεύη τυχὸν γιὰ τὸ δεινὸ ξένο. Μὰ ἐστὶ γενικὰ εἰπωμένη γιὰ τοὺς ξένους, δὲν ἔχει κανένα νόημα· οἱ ξένοι πολλὰ ἀπὸ τὰ δικὰ μας τὰ βλέπουνε βαθύτερα καὶ καθαρώτερ' ἀπὸ μᾶς, ἴσα ἴσα γιὰτ' εἶναι ξένοι. Οἱ ξένοι δὲ μπορεῖ παρὰ σὲ πολλὰ νὰ μᾶς εἶναι δάσκαλοι. Τὰ καλύτερα μικροσκοπία μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἴενα τῆς Πρωσίας. Καὶ στὴν Ἀθήνα οἱ ἐπιστήμονες αὐτὰ μεταχειρίζονται γιὰ τὴ δουλειὰ τους. Ἀπὸ τὸ νου κανενοὺ δέντεραςε νὰ τὰ πετάξῃ, γιατί εἶναι ξένα. Παντοῦ ὑποθέτω, ὅπου τὰ μεταχειριστῆς, ὅμοια θά σ' εὐχαριστήσουν.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΣΤΙΣ ΝΙΞΣ ΜΑΜΑΔΕΣ

Καλέ μου Νουμᾶ.

Σήμερα θά μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ στείλω τὸ γράμμα μου, ὀλο ἴσια σὲ κείνες, ποῦ γιὰ τὸ χατήρι τους τῶ γράμμα, καὶ ποῦ τίς συλλογίζουμουνα μιὰν ὅρα ὀλοκληρη, στεκίμενη καὶ χαζέβοντας, μπροστὰ στὰ εἶσματα ἐνὸς μαγαζιοῦ, ἀπὸ τὰ μεγαλιότερα ποῦ βρίσκονται ἀπάνω στὸ νοσομνημειομένο Μπουλεβάρη. Τὸ μαγαζὶ αὐτὸ λέγεται Ἡ π α λ ι ᾶ Ἀγ-

νὰ σὲ φέρει ἡ γάτα, κ' ἔλεγε κ' ἡ μάνα του ἢ πῆγε καὶ γεννήθηκε! Οἱ πάπιες τὸ χυποῦσαν, οἱ ὄρνιθες τὸ τσιμποῦσαν, καὶ τὸ κορτίσι ποῦ τᾶίξε τὰ πουλιὰ τὸ κλωτσούσε κ' ἀφτῆ.

Ἔτσι τὸ λοιπὸν κ' ἀφτὸ πῆρε τὰ μάτια του κ' ἔφυγε πετώντας ἀπὸ πᾶνον ἀπὸ τὰ κάγκελλα. Τὰ πουλάκια στὰ φυλῶματα τρώμαζαν καὶ σηκωθῆκανε στὸ φτερό.

—Γιατὶ εἶμαι τόσο ἀσκημο, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του τὸ παπὶ, κλείνοντας τὰ μάτια στὴν ἀπελπισία του.

Μὰ σὲ λίγο σηκώθη ξαναπῶ κ' ἔτρεξε πιδ ἀλάργα ἀκόμα, ὡς κάτου πέρα ἐκεῖ σ' ἕνα βάλτο γιομᾶτο ἀγρίοπαπες. Ἐκεῖ ξενόχτησε καταλυπημένο κ' ἀφανισμένο.

Τὸ πρῶτ ἄμα σηκώθηκαν οἱ ἀγρίοπαπες, κ' εἶδαν τὸ καινούργιο τους συντροφί, τὸ ρώτησαν

—Τι λογιῆς ποὺ εἶσαι ἐσὺ;

Τότες τὸ παπὶ τίς καλημέρησε ὅλες ὅσο ἀρχοντικὰ μποροῦσε.

—Εἶσαι ἀσκημο σημαντικά, εἶπαν ἐκεῖνες. Μὰ δὲ μὰ νιάζει μόνε παντριὲς νὰ μὴ μᾶς γυρίσεις ἐδῶ μαζί μας. Δυστυχισμένο κ' ἔρημο ποὺλί! Τέτιες ἰδέες δὲν τοῦ περνοῦσαν ἀπὸ τὸ κεφάλι· ὅλο ὅλο ποῦ ζητοῦσε εἶπανε νὰ τ' ἀφίσουν ἦσυχον νὰ κάθεται μὲσα στὰ βοῦρλα καὶ νὰ πίνει λίγο νεράκι τοῦ βάλτου.

Ἐκεῖ ἔμεινε διὸ μέρες δλάκαιρες, καὶ τότες ἦρθανε διὸ ἀγρίοχνης, ἢ—καλύτερα—χηνόπουλα, ποῦ ὅ,τι εἶχανε

βγεῖ ἀπὸ τ' ἀβγό καὶ γιὰ τοῦτο εἶταν παρὰ πολὺ ἀφτά-δισσες.

—Νὰ σοῦ πῶ, πατριώτη, τοῦ εἶπαν. Εἶσαι τόσο ἀσκημο, ποῦ δὲ μᾶς μέλει ἂν ἤθελες νὰ συντροφιάσεις μαζί μας καὶ νὰ ταξιδέουμε συντροφιά. Καὶ ξέρεις, τοῦ εἶπανε σιγὰ σιγὰ, στὸ βάλτο ἐδῶ δίπλα, κάθονται μερικὲς χῆνες τόσο ὁμορφες, ὅλες ἀνύπαντες, καὶ κελαδοῦν ποῦ νὰ χάνεις τὸ νοῦ σου. Μπορεῖ κ' ἐσὺ ἴσως νὰ πετύχεις ἐκεῖ κάποια τέφι, καὶ μ' ὅλη σου τὴν ἀσκημά...

Μπαμ! μπουμ! ἀκούστηκε στὸν ἀέρα, κ' οἱ δύο ἀγρίοπαπες πένσανε μὲσα στὰ βοῦρλα σκοτωμένες, καὶ τὸ νερὸ κοκκίνισε ἀπὸ τὸ αἷμα τους. Μπαμ! μπουμ! ἀκούστηκε πάλι ὀλόγυρα, κ' ὀλόκληρα κοπάδια ἀγρίοπαπες σηκωθῆκανε στὸ φτερό μὲσα ἀπὸ τὰ βοῦρλα. Εἶταν κάτι κунηγοί, ποῦ ἄλλοι εἶχαν περικυκλωμένο τὸ βάλτο, ἄλλο, σκαρφάλωναν μὲσα στὰ κλαριά τῶν δέντρων ποῦ ἦσκωναν τὰ βοῦρλα. Ἐνας κωνὸς γαλάζος σηκώθηκε σὰ σὺνεφο κ' ἀνακατέφτηκε μὲ τὰ πράσινα φύλλα, κ' ὕστερα τράβηξε ἀλάργα, πιδ πέρα ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀκρὴ τοῦ νεροῦ. Ὑστερα πλῆθος σκυλιὰ χυθῆκανε μὲσα στὸ βάλτο. Πλάφ πλαφ, τρέχανε τὰ σκυλιὰ, καὶ τὰ βοῦρλα καὶ καλάμια λυγίζαν ἀπὸ κάτου τους δεξιὰ κ' ἀριστερὰ. Τὶ ὄφο ποῦ τὸν πῆρε τὸ καινένο τὸ παπὶ! Ἦύρισε τὸ κεφάλι σὰ νὰν τὸ κρούσει κάτου ἀπὸ τὴ φτεροῦγᾶ του, εἶταν... Χριστέ! ἕνας τρομερὸς σκύλαρος μὲ τὴ γλῶσσα κρεμασμένη καὶ γουρομένη μὰτια στάνηκε ὀμπρὸς του μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, δεί-

γ λ ι α, εἶναι Ἑγγλέζικον κ' ἡ μεγάλη του εἰδικότητα εἶναι τὰ παιδιανήσια φουσανάμα.

Πῶς ἀπ' τὰ γυαλιστερὰ καὶ πελώρια κρυστάλλα του, ἔβλεπα καμμὰ τριανταρὰ παιδάκια, ἀπὸ τὸ βυζανιάριον, ποῦ δὲν ξέρει ἀκόμα νὰ σταθῇ, ἴσια μὲ τὸν πενταχρονίτη ἀνθρωπάκο. Στέκονταν ὀλα ἄρᾶ ἄρᾶ ἀκίνητα καὶ τοιτωμένα ἀπάνου στὰ τακονάκια τους, γιὰ νὰ μὴν τζαλακώσουν τὰ ὄραϊα φορεμάμα, ποῦ τοὺς εἶχανε φορέσει.

Ἐνας πιθαμάρικος ναφτάκης φανώτανε ἀκόμη μικρότερος κοντὰ σ' ἕνα μεγαλόσομο Σκαποτέρο, κ' ἕνα μωρονδάκι μὲ μακρὴ φουσανὰ ἀκκομπόουσε σὲ μιὰ χροναρόκη κερᾶσα ντυμένη στὴ φίνια ταντέλλα καὶ στὸ ψυλοκενημένο σανκούλι.

Κοιτάζοντας αὐτὰ τὰ κλοφορεμένα κουκλάκια, γιατί πιστέβω πῶς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς πῶ, πῶς τὰ παιδάκια τᾶκίτητα ποῦ στέκονταν πίσω ἀπὸ τὰ κρυστάλλα εἶτανε ψεύτικα, συλλογίζουμουνα τᾶληθινὰ παιδάκια, τὸ καμᾶρι τῶ νῶν μαμάδων, καὶ σ' αὐτές θέλω νὰ στείλω τὸ σημερὸν μου γράμμα, αὐτὲς ποῦ στολίζοντε καὶ καμαρώνοντε τίς ζωντανὲς κουκλίτσες τους, ποῦ ξαναπαιδιανίζοντε μὲ τὰ παιδάκια τους, καὶ ποῦ ὕστερις ἀπὸ κάποιο χρόνο θά ξαναβουνοῦνε μὲ τίς ὁμορφες κοπέλλες τους καὶ μὲ τὰ νιὰ παλληκάρια τους. Θέλω νὰ τοὺς πῶ γιὰ ἕνα φορεμάμα ποῦ μοῦ φάνηκε πῶς εἶτανε τὸ πιδ πραγματικὸ, τὸ πιδ οικονομικὸ καὶ πιδ ὁμορφὸ ἀπ' ὀλα ἐκεῖνα τὰ ὀλοτάντελλα καὶ ὀλοκέτιγα.

Τὸ φορεμάμα αὐτὸ εἶτανε ἀπὸ χοντὸ λινὸ, κομμένο ὀλόκληρο, ἴσο ἀπὸ πᾶνον ἴσια μὲ κάτου καὶ δυὸ φορὲς μακρότερο ἀπ' ὅσο χρειάζεται, σὰ μιὰ μακρὰ μπλοῦζα. Ὑστερις ἀρχίζοντας ἀπὸ κάτου, εἶχε ἕνα στοίφωμα τέσσερα δάχτυλα ποῦ χρησιμεῖε γιὰ ποδόγυρος· τὸ στοίφωμα αὐτὸ εἶτανε ἡμαμένο μ' ἕνα τρυπητὸ δ i π i λ o γ a ζ o, ἀπὸ πρῶτα εἶχανε βγάλει ἀπ' τὸ λινὸ καμμὰ δεκαρὰ κλωστὲς, καὶ νομίζω μάλιστα πῶς μ' αὐτὲς τίς ἰδιες, εἶχανε κάνει τὸ γαζὶ. Παραπάνου ἀμέσως, εἶχε μιὰ πιέτι τρία δάχτυλα, ἡμαμένη κ' αὐτὴ μὲ τὸ τρυπητὸ διπλόγαζο, ὕστερις ἄλλη, δυὸ δάχτυλα, κ' ἄλλη ἕνα, ὡσπου εἶταναν κοντὰ στὴ μέση. Ἐκεῖ εἶχε στὴ σειρά τέσσερα τρυπητὰ διπλόγαζα, σὰν τρυπητοῦ, καὶ μὲσα σ' αὐτὰ περασμένη στενὴ στενὴ κορδελίτσα, σφιγμένη καὶ δεμένη μὲ δυὸ φιώγγους στὰ πλάγια γιὰ νὰ σχηματίζεται λίγη μέση. Ἀπὸ πᾶνον ἀπ' αὐτὴ ξαναρχινούσανε οἱ πιέτες καὶ τὰ γαζιά, ἀπὸ στενὲς, καὶ τελειώνανε κοντὰ στὸ λαμπο μὲ τὴ φαροδὶ πιέτι, ποῦ σηκωθῆκανε σὰν μιερῶτισσα. Τὸ φαροδὶ μακρὸν εἶτανε παρόμοιο, τελειώνε

χνοντας τὰ κοφτερὰ του δόντια σὰ νᾶθελε μὲ μιὰ χαψιὰ νὰ καταπιεῖ τὸ ὀλοιο τὸ παπάκι!.. Μὰ πλάφ πλάφ ἔφυγε πάλι χωρὶς νὰν τὸ πειράξει.

—Δόξα σοὶ ὁ Θεός, εἶπε στεκνάζοντας, εἶμαι τόσο ἀσκημο ποῦ μῆτε σκύλος δὲ θέλει νὰ μὲ ἀσχήσει.

Κ' ἔμεινε ἦσυχον, ἐνῶ οἱ ντουφεκιὲς βροντοῦσαν μὲσα στὰ βοῦρλα, καὶ μπαμ καὶ μπουμ ἀντιλαλοῦσε στὸν ἀέρα.

Μόλις ἄργα ἔγινε πάλι ἡ ὑχία. Μὰ τὸ παπὶ δὲν τολμοῦσε νὰ σηκωθεῖ, παρὰ περίμενε ἀρκετὴ ὥρα ποὺ γυρίσει νὰ κοιτάξει τριγύρω του. Ὑστερα βγήκε δεξὸ ἀπὸ τὸ βάλτο γλήγορα γλήγορα. Περνάει χωράφια, λιβάδια, μὰ κατόπι σηκώθηκε τέτιος κατακλυσμός ποῦ δὲν κατόρθωνε νὰ προχωρήσει καθόλου.

Ἐκεῖ κατὰ τὸ βράδυ ἔφτασε σ' ἕνα σπιτόπουλο, μικρὸ καὶ ξεχαρβαλωμένο. Ἡ κακοκαιρία εἶχε τόσο δυναμώσει ὡς τότες ποῦ τὸ παπὶ βιάστηκε νὰ καθῆται χάμου γιὰ νὰ μὴν τὸ πάρει ὁ βορῶς, καὶ καθίζοντας παρατήρησε τὴν πόρτα πῶς εἶτανε μισοκρεμασμένη ἀπὸ τὸν ἕνα τῆς ρεζῆ, κ' ἔτσι μποροῦσε ἐκεῖνο νὰ χλωθεῖ μὲσα ἀπὸ τ' ἀνοιγμα. Ἔτσι κ' ἔκανε.

Σ' ἀφτὸ τὸ σπιτόπουλο καθότανε μιὰ γριὰ, ἕνας γάτος, καὶ μιὰ ὄρνιθα. Ὁ γάτος, ποῦ ἡ γριὰ τὸν ἐκραζε πουλάκι τῆς καὶ χροσὸ τῆς, ἤξερε νὰ καμπουριάζει καὶ νὰ ρουχαλίζει, κ' ἔβγαζε καὶ σπῆτες ἄια τοῦ χᾶιδεθες τὴν προβιά του ἀνάποδα. Ἡ ὄρνιθα πάλι εἶχε μικρὰ καὶ κοντουλά

κίπου στο χέρι με τη σιγή πέτα και σουρανούσαν με
τά τέσσερα τρυπητά διπλό γαζα και με τους
φιόγγους τις κορδελίτσας.

Αυτό το άπλοτατο φορεματάκι μου φαίνεται εθνο-
λοκάσιμο και εθνοκόπιλο, και γι' αυτούς τους δυό
λόγους, προτιμότερο απ' τα πολλά και πλούσια ψι-
λοκενημένα που είδα.

Γι' αγωράκι μ' άρσε περισσότερο το ναφτικό.
Είτανε ένα βραχιόκι άσπρο, μακρι ως τον άστρο-
γαλο και φαρδιό κάτω, σαν του άληθινού Έγγλέζου
νάφτη από πάνω είχε ένα μικροσκοπικό σακκάκι
πολύ κοντό, από φανελίτσα μπλου σκούρα, άφοδράρι-
στη, με χρυσά κουμπάκια και με τη νάφτικη τραχη-
λιά του πονκαμισιού βγαλμένη απ' έξω. Για μικρο-
νωμαωμένο και ντελικάτο αγωράκι είναι χαριτωμένη
αυτή η φορεσίτσα.

Τά κατελλάνια των κοριτσιών είτανε μεγαλύτερα
κι από το μικρό τους και προπάντων ό τελές πολύ
μεγάλος, που ξαναπέφτει και σκεπάζει το μισό γυρο,
από φάρθα άχερένια και με πολλά άγρολιούλουδα ή
μπαζίνες. Πραγματικώτατα είναι και τα πιατιστένια
κατελλάνια, γιατί αυτά πλένονται κ' είναι πάντα
φρέσκα.

Για πανωφοράκια δέ χρειάζεται να μιλήσουμε
γώρα το καλοκαίρι, μα βλέπω πως φοριούνται πάντα
όι άνικιοι από άσπροουδερή τσοχίτσα, κι άρκετά φαρ-
διοί, για να μην τσαλακώνουν το φορεματάκι. Τσου-
ρατάκια κοντά για κορίτσια κι άγώρια και γοβάνια
άσπρα ή χρωματισιά, είναι το συμπλήρωμα της όλης
φορεσιάς.

Νά! κι ό μικρόκοσμος μας, είπα, ντυμένος με
δυό πηγες ζουχαλάκι! Και γύρισα στο σπίτι μου
για να γράψω στις νιές μαμάδες.

Σας Χαιρετώ.

ANNA K. ΞΕΝΟΥ

Δούλα. Διό άθρωποι στη πόρτα, άφέντη, σε ζητούν.
Άφέντης. Ήρθανε μαζί;
Δούλα. Όχι χωριστά. Έτσι ήτυχε και φτάσανε μαζί.
Άφέντης. Τι λογής είναι ό ένας;
Δούλα. Πολύ γλυκόλογος. Παρακαλεί να του κάνεις τη
χάρη να σου πεί διό λόγια, έτσι μια στιγμήούλα.
Άφέντης. Χούμ! Τίποτα δανεικά άφτός θα θέλει. Κι
ό άλλος;
Δούλα. Ό άλλος φαίνεται άγριος σε γάτος, και θέλει
να μπει με το στανιό.
Άφέντης. Άφτός λογαριασμό φέρνει δίχως άλλο. Πίε
τους και των διονών πως λέϊπω.
Δούλα (ακούγεται από την πόρτα). Έξήλθεν.

ποδάρια, και για άφτό την ήλεγαν κοντοστρούμπουλη. Έ-
κανε καλά άβγά κι' ή κυρά της την άγαπούσε σαν παιδί
της.

Τό πρωτό είδαν τον καινούργιο μουσαφίρη, κι' ό γάτος,
άρχισε τα ρουχαλίσματα κι' ή όρνιθα τα κακαρίσματα.

—Τι τρέχει; λέει ή γριά κοιτάζοντας γύρω της. Έ-
πειδή έν έβλεπε τόσο καλά, θάρρεψε το παπάκι μεγάλη
και παχιά κάρπια που έχανε τα νερά της.

—Καλή άφτό είναι βρεθίκι! φώναξε. Τώρα θάχω κι'
άβγά της πάπιας... έξεν άν είναι άσερνικιά. Θα περιμένω
να δώ.

Έτσι λοιπόν το παπάκι το κράτησε τρεις βδομάδες, μα
άβγά τίποτα.

Ό γάτος κι' ή όρνιθα είτανε, να πούμε, ό άφέντης κι'
ή κυρά του σπιτιού, και πάντα λέγανε α'Εμείς κι' ό κό-
σμος, γιατί φαντάζονταν πως όι διό τους είταν ό μισός
ό κόσμος, και μάλιστα ό πιο καλύτερος. Τό παπί τόμησης
να πεί πως ίσως έν είταν έτσι, μα ή όρνιθα έν ήθελε
ν' άκούσει.

—Ξέρεις να κάνεις άβγά, ρώτησε.

—Όχι.

—Τότες λοιπόν βουδίσου!

—Ξέρεις να κωπουριάζεις; ξέρεις να βγάζεις σπίθες,

να ρουχαλίζεις;

—Όχι.

ΨΥΧΑΡΗ

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *

Κάποτε πάλι έτρεχε άφτός μπροστά, βασιτώντας
ένα κομμάτι κ' έρχονταν εκείνα πίσω. Τότες τους τώ-
δινε. Φοβερό πράμα ή μοναξιά, και φοβερό το τί μπορεί
να δει, να πάθη και να κόμη ένας άθρωπος ρηνωμέ-
νος, με τα χρόνια που περνούνε!

Έκαμε και πολύ χειρότερα, με τάφταιγε ή ανάγκη
και τούτα, γιατί σαν τάξιώθηκε στο τέλος να φέρη τα
σκυλιά του στών κατσικώνε τη μεριά, και τότες πια
να γίνη το κυνήγι, όπως τό έννοούσε, του βγήκανε
στη μέση καινούργιοι άπροσδόκητοι μπελάδες. Την πρώ-
τη κατσίκη που πιάσανε μαζί ό Γιάννης και τα σκυ-
λιά του, άφτά, που έν είτανε μαθημένα στο κυνήγι,
που είτανε μάλιστα μαθημένα τώρα να τρώνε το κρέας,
ήλεγαν πως τάχυρι ήθάνε δικό τους. Έτυχε κιόλας,
τό πρωτόπικστο νάνα μικρό τρυφερό κατσικάκι, που
έν πρόφταξε με τους άλλους. Φαντάζεσαι τι λύσσα
που την είχαν τα σκυλιά μας; μα πρέπει να φαντα-
στής, και τη χαρά του Γιάννη, όταν είδε πια πως έν
πήγε ό κόπος του του βρόντου, πως δούλεβε στάλη-
θια το κυνήγι και πως γι' άνταμοιβή του θα κέρδιζε
τόωραίο το κατσίκι. Άφρισε, άμα που βελούθκανε τα
σκυλιά να τό ξετσίσουνε τους τάρπαξες από τα δόντια,
και στο θυμό του, για να καταλάβουνε, έχωσε στο στόμα
του ένα κομμάτι από το κρέας; το σπαρταριστό, κι άρ-
χισε να το δαγκάνη και να το μασάη. Άφτά όμως
που κίνη τη στιγμή, θα τον πήσανε για σκύλο
σαν τους ίδιους, πεταχθήκανε, κ' ένώ έτρωγε ό άθρω-
πος, προσπαθούσανε να φάνε και τούτα, τραβώντας το
κομμάτι από τη μεριά που κρεμότανε, και τα πόδια
τους άκκουμπισμένα σηκωτά του Γιάννη το στήθος.

Έννοιωσε τότες πως άξίζαν ένα μάθημα, και καλό
μάλιστα. Τη μέρα εκείνη ό Γιάννης είχε μαζί του και μια
δεκαριά σκύλους. Ό σκύλος που κήθησε τόσο άναπάντεχα
στο τραπέζι, στο στήθος του δηλαδδή, να μοιραστούνε

το φαγάκι, είτανε κιόλας ένας από τους πιο άγαπημέ-
νους του. Έόν τζάκωσε από το λαιμό με το κρέας που
έτρωγε, του τόμπηξε βριαά μέσα στα δόντια, του έ-
δωσε μια στο κεφάλι, και τον κρέμασε ψόφιο σ' ένα έν-
τρο άφήλά, μπροστά σ' όλους τους άλλους.

Τό θυμήθηκαν οι φίλοι. Τό θυμήθηκε κατόπι κι ό
Γιάννης, άν και δε διάταξε να θυσιάση άκόμη μερικούς,
ώς που να τους βάλη στο χέρι από τον πρώτο στον
ύστερό, και να καταλάβουνε το χρέος τους, είδμη τους
κόστιζε τη ζωή. Κι όμως ό Γιάννης είτανε από φυσικό
του καλός, είχε καλή καρδιά. Μα τί γίνεσαι και τί δε
γίνεσαι, σε δε βιάσεις από το πρωτό στο βράδυ άλλη
συντροφιά παρα ζήκ;

Όλο τόσο, να που και τούτηνε τη συντροφιά έν
την έβρισκε τόσο έφολα όσο την ποίουσε. Δέ σότώνε
διόλου ό Γιάννης για να σκοτώνη. Σκότωνε ξεναντίας,
για να κόμη συντρόφους περισσότερους. Άρχισε με τα
σκυλιά πόλεμο γιατί; για να προστατέψη τις κατσι-
κες; έπειτα τις σότωνε κι άφτές, για να τις πιάση κα-
λήτερα; στο τέλος σότωνε και τα σκυλιά του, για
νάχη συντρόφους του συνάμα και τα σκυλιά και τις
κατσίκες.

Άφτό, άργησε πολύ πολύ να το καταφέρει. Ό
σκύλος, ως είναι κι άγροίσκυλος, οικειώνεται πιο έφ-
κολα; ή κατσίκια είναι καρίται; άγριο πράμα κι άφτή,
μα ή άγριάδα της θέλει χάδια; με το ξυλοκόπημα έν
πιάνεται; σκιάζεται και τραβιέται. Περήφανο και σι-
νάμα νόστιμο πλασματάκι με τα μάτια του τάπορη-
μένα, με το πιγούνι που γλυκοκουνιέται και με το
πήδημα το λαφριό! Πώς να κόμη ό Γιάννης, να πάρη
όχι μια, μα κοπάδι; άλάκαιρο και μάλιστα να το κρα-
τήση στη μεριά τη δική του, μαζί με τα σκυλιά;

Ίδου πως ταχτοποίησε το κυνήγι. Καλά τουλά-
λιστο που έν είχε άλλη δουλειά, και που στο ρή-
μονήσι του, ότι βαστάει μέρες ή μήνες σε μας, μπο-
ρεί να βαστάξη και χρόνια, γιατί δε σε βιάζει μήτε ό
καιρός μήτε τίποτις, κι ό Γιάννης πια είχε μάθει κι

* Κόϊταξε φύλλα 96, 97 98, 99, 100, 101, 102,
και 103.

—Τότες έν είναι δουλιά σου να λες τη γνώμη σου
όταν κουβεντιάζουν άλλοι πιο γνωστικοί σου.

Τό παπί μαζέφτηκε σε μια γωνιά καταλυπημένο.
Τότες όμως άξαρνα μπήκε μέσα ό όροσερός άέρας κι' ό
ήλιος, και τοούδικε τέτιον πόθο να τρέξει στα νερά να κω-
λυμπήσει, που δέ βιάταξε παρά το είπε της όρνιθας.

—Τι ναι πάλι έτούτη ή περιιά; του άπάντησε ή όρ-
νιθα. Να τί θα πεί να μην έχεις δουλιά! Αν έκανες άβγά
ή ρουχαλίζεις, δε θάχες τέτιες όρεξης.

—Μά είναι τόσο όραίο το κολύμπι μέσα στα νερά, είπε
το παπί, και νάν τα νιώθεις τα νερά άπάνου από το κε-
φάλι σου σε βουτάς ως κάτω στην πάτο.

—Όραία γλύκα, μα την αλήθεια είπε ή όρνιθα. Πρέ-
πει να παλάθωσες, παιδί μου. Ά θές, ρώτα το γάτο, που
ξέρει τόσα πράματα, θέλει να κολυμπήσει στο νερό ή να
βουτζέξει ως στον πάτο; Δέ λέω πια έμένα, μα ρώτα και
τη γριά που ξέρει καλύτερα πωρά κανέναν άλλος στον κό-
σμο πως θάν της χαλοφανεϊ να κολυμπάει και να νιώθει
το νερό άπάνου από το κεφάλι της.

—Δέ με καταλαβαίνεις, είπε το παπί.

—Δέ σε καταλαβαίνουμε! Ήθελα να ξέρω πως σε κα-
ταλαβαίνε έένα. Ξέρεις τάχα, είσαι πιο γνωστικός κι'
από το γάτο κι' από τη γριά, δε λέω πια τον έαφτό μου.
Μη βιάσεις τέτιες ιδέες στο κεφάλι σου, παιδί μου! Σου
λέω δυτάρεστα λόγια, μα έτσι είναι ή άληθινή ή άγάπη.
Προσπάθησε, λέω γώ, και κοίταξε να κάνεις άβγά, ή να

μάθεις να ρουχαλίζεις, να βγάζεις σπίθες...

—Θαρρώ, θα δοκιμάτω την τύχη μου και θα βγω να
γυρίσω τον κόσμο, είπε το παπί.

—Όρα σου καλή, άπάντησε ή όρνιθα.

Και το παπί βγήκε έξω και κολυμπούσε στα νερά κι'
έκανε βουτιές. Μα κάθε άλλο ζωό το περιφρονούσε για
την άκημιά του.

Είχε φτάσει το ψιμοκαίρι τώρα. Τα φύλλα στα δάση
κιτρινίσαν, κι' έπειτα σκούρασαν, κι' ό άνεμος τ' άρπαξε
και τα χορογυρνούσε έδώ κι' εκεί. Άρχισε να κάνει κι'
όλας δυνατό κρύο, και τα σύνεφα τάβλεπε φορτωμένα
χαλάζι και χιόνι. Κι' ό μαυροκόρακας καθότανε άπάνου
στο φράχτη, και κρα κρα έσκουζε όλη την ώρα από το
πολύ το κρύο.

Μια βραδιά ίσα ίσα τη στιγμή που βασιλεβε ό ήλιος,
βγήκε από το ρουμάνι ένα όλόκληρο κοπάδι μεγάλη όμορ-
φα πουλιά. Τό παπί ως τότες έν είχε ιδωμένα τίποτα
τόσο όμορφο. Λάμπανε από την άσπριλα, κι' ή μακρι-
οί τους όι λαιμοί είχανε μεγάλη χάρη. Βγάλανε μια άλ-
όκοτη φωνή, κι' ύστερα άνοιξαν τις μεγάλες τους φτε-
ρούγες κι' έφεβαν από τους κρύους εκείνους τόπους σ'
άλλες χώρες πιο ζεστές, πέρα από τη θάλασσα. Σηκώθη-
καν τόσο ψηλά που το καημένο το παπί ένιωσε κάτι σαν
παράξενο μέσα στην καρδιά του. Γύρισε γύρω και γύρω
σε ρόδα άπάνου στο νερό, τέντωσε το λαιμό του κατά τα
πουλιά, κι' έβγαλε μια μεγάλη και παράξενη φωνή που,